

04.09.2024

Українська література 8 клас

Стрембицька Л.А.

Урок № 1

Тема. Вступ. Художня література як одна з форм духовної діяльності людини. Функції художньої літератури. Багатозначність художнього образу. Різновиди образів (образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові тощо). Аналіз художнього твору

Мета (формулювати компетентності):

предметні: дати восьмикласникам ключ до розуміння ролі мистецтва слова в житті людини, спонукати їх до вивчення української літератури як джерела національного духу й історичної пам'яті українців, як чинника морального вдосконалення людини;

комунікативні: розвивати культуру зв'язного мовлення, вміння висловлювати власні судження, обґрунтовано доводити свою точку зору;

ключові: вчити учнів розуміти багатозначність художнього образу, називати і вміти відрізняти різні типи образів, за допомогою слова вміти створювати елементарні образи;

інформаційні: розвивати вміння працювати з книгою та іншими джерелами інформації

загальнокультурні: розвивати відчуття краси і сили художнього слова.

Світ дивовижний вас вітає!

Всіх тих, хто вдумливо читає,

І тих, хто любить мандрувати

Та прагне більше пізнавати,

Долати знань високі мури

Вас кличе світ літератури!

Е. Межелайтіс

— Ми з вами на уроці літератури... Чи задумувались ви коли - небудь над тим, що таке література, що таке поезія?..

— Звичайно, у друкованих джерелах ви знайдете теж чимало різних висловів як про художню літературу, поезію, так і про її роль в суспільному житті. Багато є різних висловів і про те, кого можна назвати поетом. Однак поняття художня література настільки ємне, вагоме, що про нього однозначно сказати не можна.

Поміркуймо над висловами, що містяться на слайдах презентації.

Література - це образна історія народного життя...Знання літератури потрібне людям для того, щоб глибше «читати» книгу життя, багатогранно розуміти соціальний і духовний зміст самої людини.

Сучасний український літературознавець Михайло Насенко Література є душею народного життя, є самосвідомістю народності. Без літератури народність є тільки пасивною появою, і для того чим багатша, чим достатніша у народа література, тим тривкіше стоїть його народність.

Микола Костомаров

Мета красного мистецтва - викликати в душі читача живі образи тих людей чи речей , котрі нам малює поет , і ними будити ті самі чуття, які проймали душу самого поета в хвили, коли творив ті образи.

Іван Франко

1.Евристична бесіда з учнями

- Як розуміли різні письменники, поети своє покликання?

Наприклад, наш великий поет, основоположник нової української літератури, Т. Г. Шевченко у вірші «Подражаніє 11 псалму» так висловив свій погляд на літературу, на роль поета в суспільстві:

Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, вищих... Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

...Справжні письменники... Без них нам було б сумно жити, нецікаво, світ знебарвів би, втратив би для нас сенс свого існування, ми, напевно, не вміли б любити, якби не письменники...

Михайло Осадчий

На нашій землі письменник був завжди найбільшнім сином її, і йому відкривались важкі болі та високі заповіді.

Євген Сверстюк

1. Інтерактивна вправа «Мікрофон». Література — мистецтво слова

(Учні висловлюють свої думки)

Вона — рожевий цвіт весни,
Любові поцілунок.
А в дні біди? А в дні війни? —
Вояцький обладунок.
Вона — це шовк, вона — єдваб,
Водиця і травиця...
А як повстав на пана раб?
В руках повстанських криця.
Вона — це золота руда,
Іскриста і багата...
Та в дні великого труда
Вона — коваль і ратай.
Вона — це гармонійний спів,
Дух злагоди і миру...
Та проти хижих паліїв
Вона здійма сокиру .

Так сказав про високе мистецтво слова один з найталановитіших співців України Максим Рильський у вірші «Визначення поезії».

Єдваб — гатунок старовинної коштовної шовкової тканини, а також вироби з неї. У XVII-XIX століттях був одним з символів багатства.)

Художня література — це вид мистецтва, одна із форм духовної діяльності людини.

Мистецтво — це творче відображення дійсності в художніх образах. Справді, письменники не копіюють дійсність, а, осмисливши й доповнивши її за допомогою творчої уяви, словесно відображають у художніх образах. До речі, саме художній образ як специфічна форма відображення дійсності є спільним для всіх його видів.

У давнину мистецтво було безпосередньо пов'язане з процесом праці. Пісні й танці тих часів сприяли полегшенню праці людей. Потім воно відокремилося від їхньої виробничої діяльності, тобто пісні, танці, музика й живопис почали задовольняти лише естетичні потреби. Отже, виникли різні види мистецтва, кожен з яких своєрідно відображав життя й забезпечував різноманітні естетичні потреби людей.

Література

в системі мистецтв

- Чим види мистецтва відрізняються один від одного?
- Які ж функції відіграє мистецтво в житті людини?

По-перше, прочитавши художній твір, а зокрема поезію, ти отримуєш емоційне задоволення.

По-друге, твори із цікавим сюжетом учать нас, як поводитися в тій чи іншій ситуації, тобто навчають жити.

По-третє, художні твори мають виховне значення.

Однією з важливих функцій художнього твору, зокрема літературного, є розширення кругозору читача: з книжок ми дізнаємося багато нового про людину й світ, про історію й культуру тощо.

Калина — найчарівніша рослина, куш. Про неї складено найбільше художніх творів: казок, дум, переказів, повір'їв, порівнянь, приспівок, пісень, легенд,

прислів'їв, загадок. Герої казок грають на калиновій сопілці, перемагають багатоголового змія на калиновому мості.

З давніх-давен вона була найулюбленішою рослиною, яка росла біля кожної хати українця. Калина давно стала символом України.

Пригадаймо прислів'я про калину

- Який кущ, така й калина, яка мати, така й дитина.
- Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте.
- Калина – одвічний символ України.
- У лузі калина з квіточками, неначе мати з діточками.

Образ калини – один з найулюбленіших серед українських письменників, післярів та художників. Майже в кожному творі українських письменників є згадка про цю тендітну та водночас сильну рослину(Іван Драч «Калинова балада»; Б.Харчук «Калина»; Наталя Забіла «Калинчине віконце»; Євген Гуцало «Осінь»; Марія Познанська «Ось калина над водою»; Володимир Вихрущ «Полум'я калини»; Дмитро Білоус «Диво калинове»; Платон Воронько «Жаром калини зігріюсь».

Її зображення можна зустріти серед робіт таких художників: Н. Білокінь, Т. Бойко, Т. Пата, М. Примаченко, М. Тимченко та ін.

Поетична хвилинка

а) пригадати рядки віршів про калину, а також імена авторів; прочитати виразно поезії;

б) на матеріалі прочитаних поезій з'ясувати зміст понять «образне слово».

Робота зі словником літературознавчих термінів. Пояснення змісту поняття «художній образ». Багатозначність образу

Художній образ — специфічна для літератури (і мистецтва взагалі) форма відображення дійсності, у творенні якої основну роль відіграють почуття, мислення й особливості світосприймання автора-митця. Є образи-персонажі (людські постаті), образи-пейзажі (картини природи), образи-речі (описи предметів та обстановки) тощо.

Літературний образ — словесний, він виникає завдяки добору найточніших для вираження думки слів та використанням художніх засобів мови.

Завершити наш урок я хотіла б ліричними рядками Жанни Клименко:

І знову в мандри запрошують книги
В далекі часи, в дивовижні країни.
Відкриються вам таємниці великі,
Знайдете ви справжні безцінні перлини.
Нехай не минає вас байка чи казка,
Хай міфи і вірші у душу вам линуть,
Та тільки, прошу вас, читайте, будь ласка,
Тоді ви почуєте слово нетлінне,
І мудрі поради, і жарти дотепні,
Й думки, що летять за кордони і мури,
Усе, чим приваблює світ цей безмежний,
Усе, що дарує нам література!

Сьогоднішній урок став стартом подорожі-пізнання безмежного і неповторного світу літератури. Попереду – нові зустрічі, захоплення, відкриття. Приємних та незабутніх вам вражень від зустрічі з новими літературними героями!

Домашнє завдання

Записати відповідь на питання(5-7 речень) «Які властивості мають художні образи»